

Archeologienota: De bouw van sociale woningen aan de Akkerstraat te Waarschoot

Annelies De Raymaeker
Stephanie Cousin

Tienen, 2018
Studiebureau Archeologie bvba

Archeologienota: De bouw van sociale woningen aan de Akkerstraat te Waarschoot

**Annelies De Raymaeker
Stephanie Cousin**

**Tienen, 2018
Studiebureau Archeologie bvba**

Colofon

Archeologienota: De bouw van sociale woningen aan de Akkerstraat te Waarschoot

Initiatiefnemer:	Meetjeslandse Bouwmaatschappij voor Volkswoningen
Projectleiding:	Annelies De Raymaeker
Erkend archeoloog:	Annelies De Raymaeker
Auteur(s):	Stephanie Cousin
Foto's en tekeningen:	Studiebureau Archeologie bvba (tenzij anders vermeld)

Op alle teksten, foto's en tekeningen geldt een auteursrecht. Zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van Studiebureau Archeologie bvba mag niets uit deze uitgave worden vermenigvuldigd, bewerkt en/of openbaar gemaakt, hetzij door middel van webpublicatie, druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook.

Studiebureau Archeologie bvba
Bietenweg 20
3300 Tienen
www.studiebureau-archeologie.be
info@studiebureau-archeologie.be
tel: 0474/58.77.85
fax: 016/77.05.41

©2018, Studiebureau Archeologie bvba

Inhoudstafel

Inhoudstafel	p. 1
Hoofdstuk 1 Bureauonderzoek	p. 2
1.1 Beschrijvend gedeelte	p. 2
1.1.1 Administratieve gegevens	p. 5
1.1.2 Archeologische voorkennis	p. 5
1.1.3 Onderzoeksopdracht	p. 5
Vraagstelling	p. 5
Randvoorwaarden	p. 6
1.1.4 Beschrijving geplande werken	p. 6
<i>Huidige situatie</i>	p. 6
<i>Geplande werken</i>	p. 7
1.1.5 Werkwijze en motivatie bronselectie	p. 11
1.2 Assessmentrapport	p. 12
1.2.1 Landschappelijke ligging van het projectgebied	p. 12
1.2.2 Historische beschrijving van het projectgebied	p. 16
1.2.3 Archeologisch kader van het projectgebied	p. 22
1.2.4 Archeologische verwachting (datering en interpretatie)	p. 23
1.2.5 Synthese en beantwoording onderzoeksvragen	p. 24
Hoofdstuk 2 Programma van maatregelen	p. 25
2.1 Administratieve gegevens	p. 25
2.2 Gemotiveerd advies	p. 26
2.3 Programma van maatregelen voor uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem	p. 26
2.3.1 Aanleiding van het vooronderzoek	p. 26
2.3.2 Resultaten van het bureauonderzoek	p. 27
2.3.3 Vraagstelling en onderzoeksdoelen	p. 27
2.3.4 Onderzoeksmethode en -strategie	p. 28
2.3.5 Onderzoekstechnieken	p. 30
2.3.6 Voorziene afwijkingen van de Code Goede Praktijk	p. 31
Bibliografie	p. 32

Hoofdstuk 1 Bureauonderzoek

1.1 Beschrijvend gedeelte

1.1.1 Administratieve gegevens

Projectcode: 2018C123

Aanleiding: De opgemaakte archeologienota kadert in een geplande omgevingsvergunning voor de bouw van woningen met bijhorende nutsvoorzieningen (ca. 7396 m²) in de wijk Akkerstraat met een totale kadastraal oppervlakte van ca. 9730 m². Daarmee valt de vergunningsaanvraag binnen de aanvragen waarbij de totale oppervlakte van de kadastrale percelen 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de bodemingreep 1000 m² of meer bedraagt (Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013, het Onroerendergoedbesluit van 16 mei 2014 en de Code van Goede Praktijk).

Erkend archeoloog: Annelies De Raymaeker OE/ERK/Archeoloog/2016/00148
Studiebureau Archeologie bvba, OE/ERK/Archeoloog/2015/00002

Locatie: Waarschoot, Akkerstraat (fig. 1.1 en 1.2)
Bounding box: punt 1: x= 97382 , y= 205808
punt 2: x= 97533, y= 205932

Afd. 1, Sectie B, Percelen 643L2, 642A

Oppervlakte
projectgebied: ca. 9430 m²

Oppervlakte
vergunningsgebied: ca. 7396 m²

Relevante termen¹: Bureauonderzoek, zandstreek, buitengebied

Bebouwde zones: (fig. 1.4).

¹ Thesaurus: <https://inventaris.onroerendergoed.be/thesaurus>

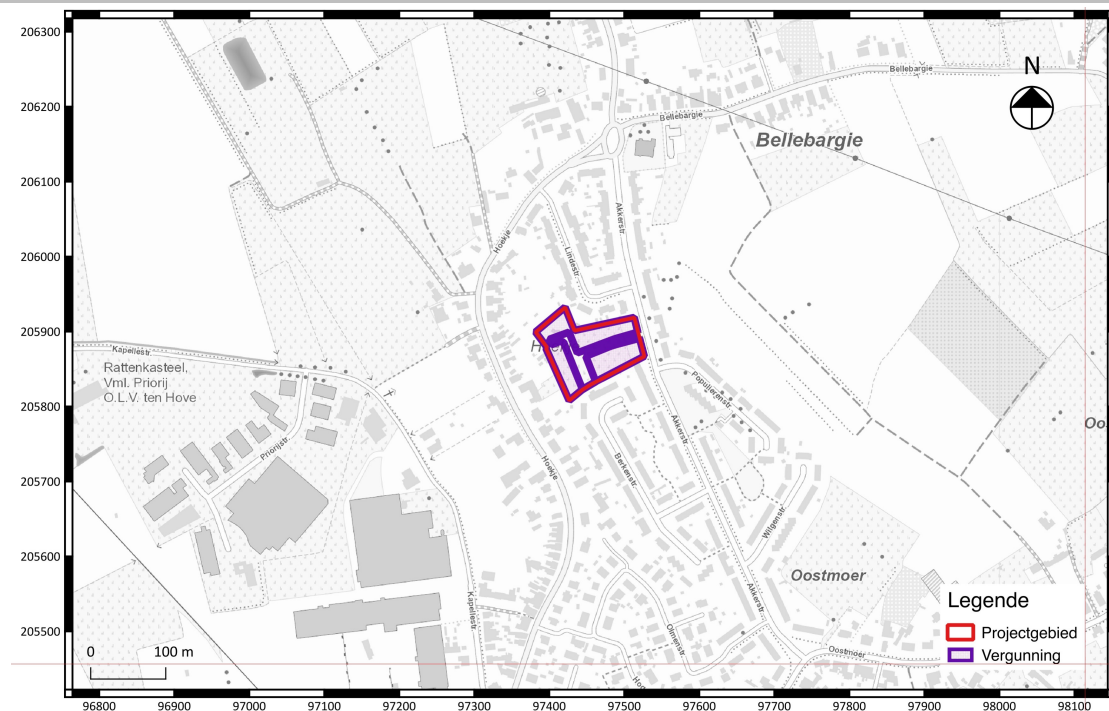

Fig. 1.1: Uittreksel van de topografische kaart met situering van het projectgebied (©Databank Ondergrond Vlaanderen).

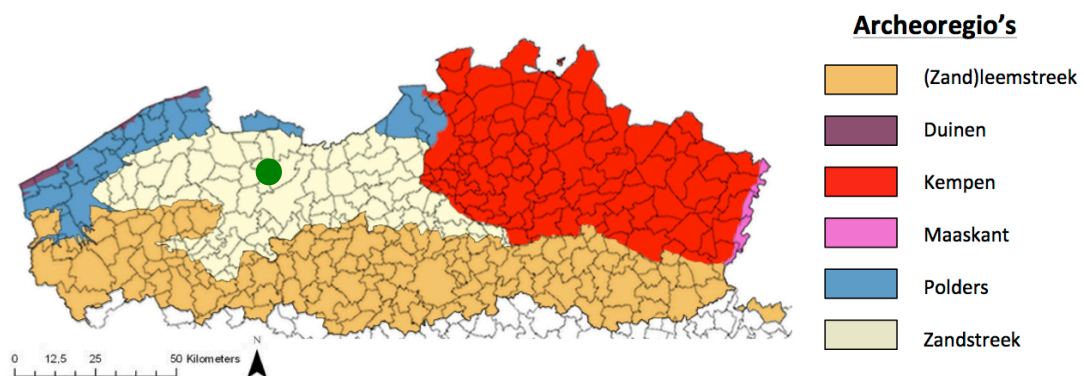

Fig. 1.2: Situering van het projectgebied binnen de verschillende Vlaamse archeoregio's².

² <https://onderzoeksbalans.onroerendergoed.be/onderzoeksbalans/archeologie>

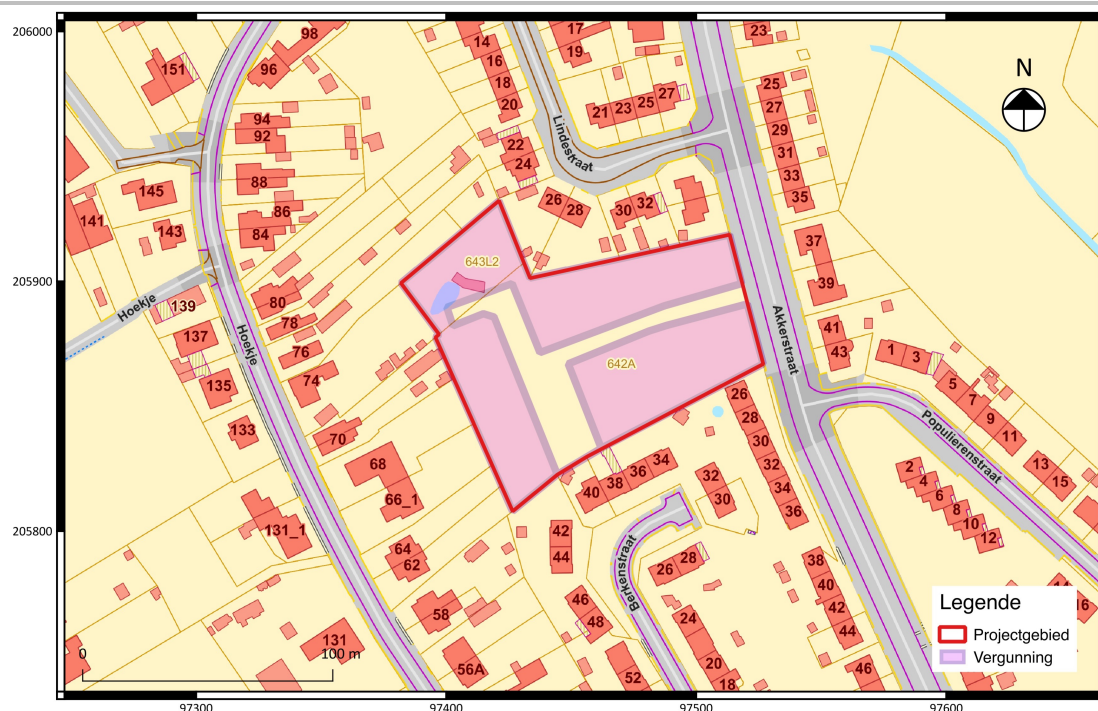

Fig. 1.3: Uittreksel van het kadasterplan met situering van het projectgebied (©CADGIS).

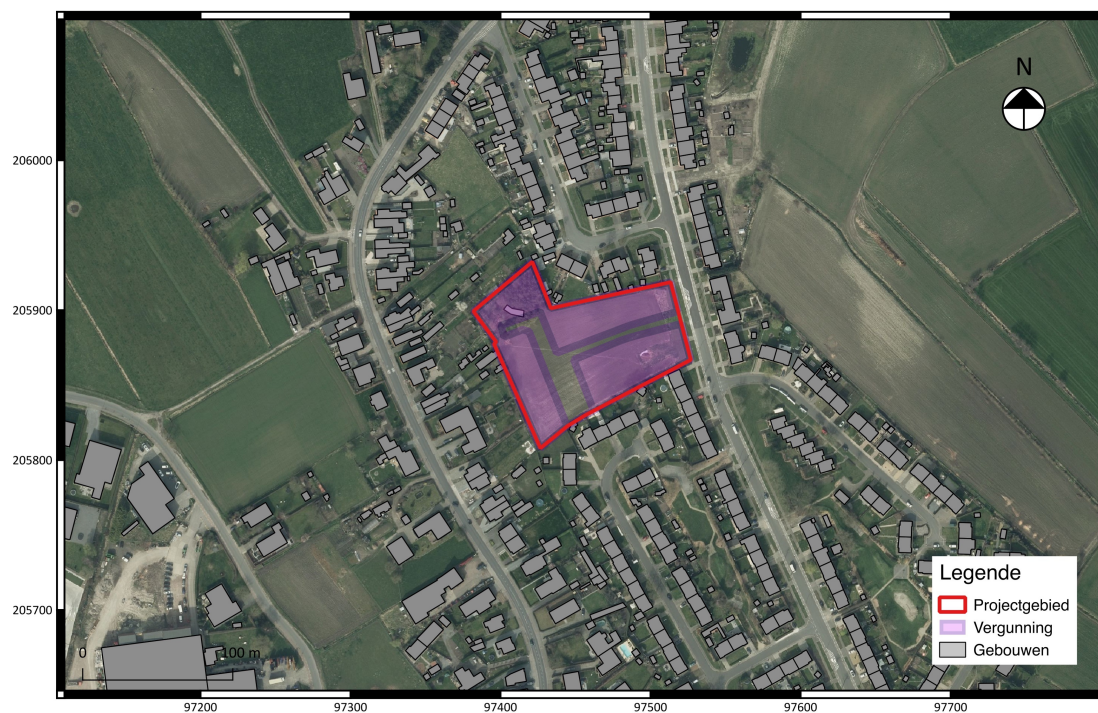

Fig. 1.4: Bebauwingskaart, geprojecteerd op de luchtfoto uit 2017 met aanduiding van het projectgebied (Bron: www.dov.vlaanderen.be).

1.1.2 Archeologische voorkennis

Niet van toepassing

1.1.3 Onderzoeksopdracht

Het archeologisch vooronderzoek beoogt vast te stellen of er een archeologische site aanwezig is op een terrein, wat de karakteristieken en de bewaringstoestand van deze site zijn, wat haar relatie is met het landschap, welke waarde ze heeft, en hoe ermee moet omgegaan worden in het kader van bodemingrepen.

De Code Goede Praktijk draagt een aantal mogelijke onderzoeksfasen aan, opgedeeld in prospectie zonder ingreep in de bodem³ (te weten de bureaustudie, landschappelijk bodemonderzoek, geofysisch onderzoek en veldkartering) en prospectie met ingreep in de bodem⁴ (het verkennend archeologisch booronderzoek, waarderend archeologisch booronderzoek, proefsleuven en proefputten en proefputten in functie van steentijd artefactensites). Na voltooiing van elke fase in het vooronderzoek wordt afgewogen of verder vooronderzoek noodzakelijk is en wat de aard van dat vooronderzoek is. Na iedere fase in het vooronderzoek volgt verder vooronderzoek, zonder ingreep in de bodem of met ingreep in de bodem, indien op basis van de reeds uitgevoerde fase(s) van het vooronderzoek onvoldoende informatie gegenereerd is om:

- de hoogstwaarschijnlijke afwezigheid van een archeologische site afdoende te staven.
- een gemotiveerde uitspraak te doen over het al dan niet moeten nemen van maatregelen.
- een plan van aanpak voor een archeologische opgraving op te maken.
- een plan van aanpak voor een behoud *in situ* op te maken.

De keuze van de methode voor verder vooronderzoek wordt gebaseerd op de volgende vier criteria, aangezien het doel van een archeologisch vooronderzoek immers is om met een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed bovenstaande informatie te kunnen leveren:

- Is het *mogelijk* deze methode toe te passen op dit terrein?
- Is het *nuttig* deze methode toe te passen op dit terrein?
- Is het overdreven *schadelijk* voor het bodemarchief deze methode toe te passen op dit terrein?
- Is het *noodzakelijk* deze methode toe te passen op dit terrein (kosten-batenanalyse)?

Vraagstelling:

- Kan de hoogstwaarschijnlijke afwezigheid van een archeologische site afdoende gestaafd worden?
- Zijn er archeologisch relevante sites aanwezig?
- Wat is het wetenschappelijk potentieel van de aanwezige sites?
- Moeten er bijkomende maatregelen genomen omwille van eventuele aanwezige sites?
- Maak een plan van aanpak op voor een eventueel vervolgonderzoek.
- Kunnen maatregelen voorgesteld worden voor een eventueel behoud *in situ* van een aanwezige archeologische site? Hoe kunnen deze maatregelen afgedwongen en gecontroleerd worden?

³ Zie de Code van Goede Praktijk versie 2.0 hoofdstuk 7 paragraaf 7.1 t/m 7.5.

⁴ Zie de Code van Goede Praktijk versie 2.0 hoofdstuk 8 paragraaf 8.1 t/m 8.7.

Randvoorwaarden:

Er wordt een onderscheid gemaakt tussen projectgebied (kadastrale percelen waarop de bodemingreep betrekking heeft, ca. 9430 m²) en vergunningsgebied (zone waarop de werkzaamheden betrekking hebben, ca. 7396 m²). Op de centraal gelegen zone worden een wegnis en nutsleidingen ingeplant. Voor deze fase van het project werd reeds een archeologienota opgesteld met een programma van maatregelen met ingreep in de bodem in uitgesteld traject (projectcode: 2017G166).⁵

1.1.4 Beschrijving geplande werken

Huidige situatie

Het projectgebied is op dit moment onbebouwd (fig. 1.5 en fig. 1.6). Het terrein bestaat voornamelijk uit akker- en grasland. Het noordoostelijke deel is begroeid met bomen.

Fig. 1.5: Ontwerpplan bestaande toestand (Bron: Studiebureau BVP).

⁵ De Raemaeker en Cousin, 2018.

Fig. 1.6: Overzichtsfoto gemaakt vanaf de Akkerstraat ten oosten van het projectgebied

Geplande werken

Deze archeologienota kadert binnen een geplande omgevingsvergunningsaanvraag voor de bouw van 12 sociale huurwoningen en 12 sociale koopwoningen aan de Akkerstraat in Waarschoot. Deze werkzaamheden zullen plaatsvinden ten westen van de Akkerstraat (Afd. 1, Sectie B, nrs. 643L2 en 642A). Het vergunningsgebied beslaat een totale oppervlakte van ca. 7396 m².

De geplande woningen zullen aansluiten op een geplande wegenis.⁶ Het betreft de bouw van 24 woningen in open en halfopen bebouwing (fig. 1.7). De woningen krijgen een fundering met een diepte van ca. 0,90 m onder het huidige maaiveld (fig. 1.8). De woningen worden niet onderkelderd. De woningen zullen beschikken over een regenwaterput (ca. 3 m diep, 5000L), septische put (ca. 2,5 m diep, 2000L) en infiltratieputten (ca. 1,5 m diep) (fig. 1.9).

⁶ De Raymaecker en Cousin, 2018.

Fig. 1.7: Ontwerpplan woningen (bron: Cruysweegs-Halsberghe Architectenbureau bvba).

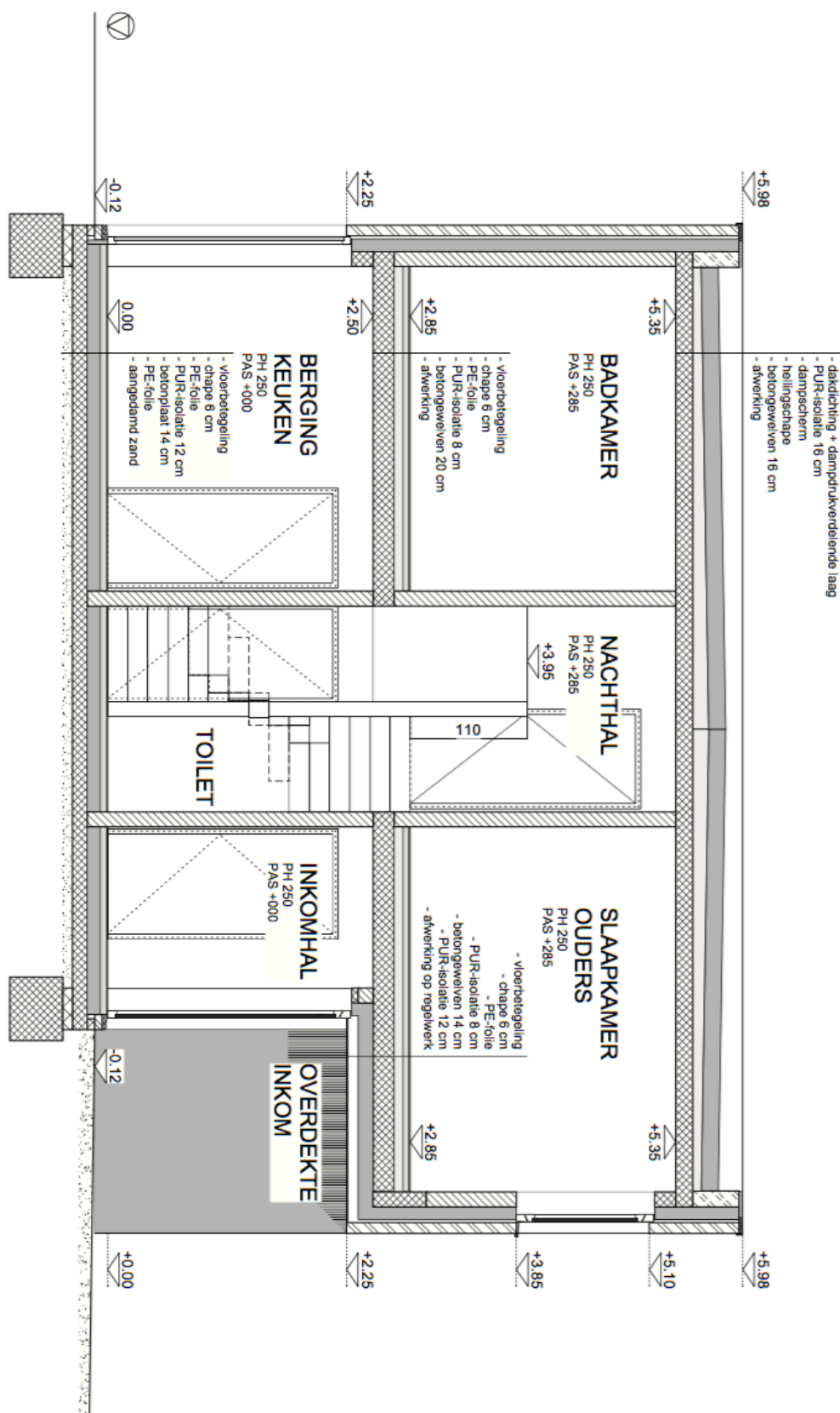

Fig. 1.8: Snede geplande woningen (bron: Cruysweegs-Halsberghe Architectenbureau bvba).

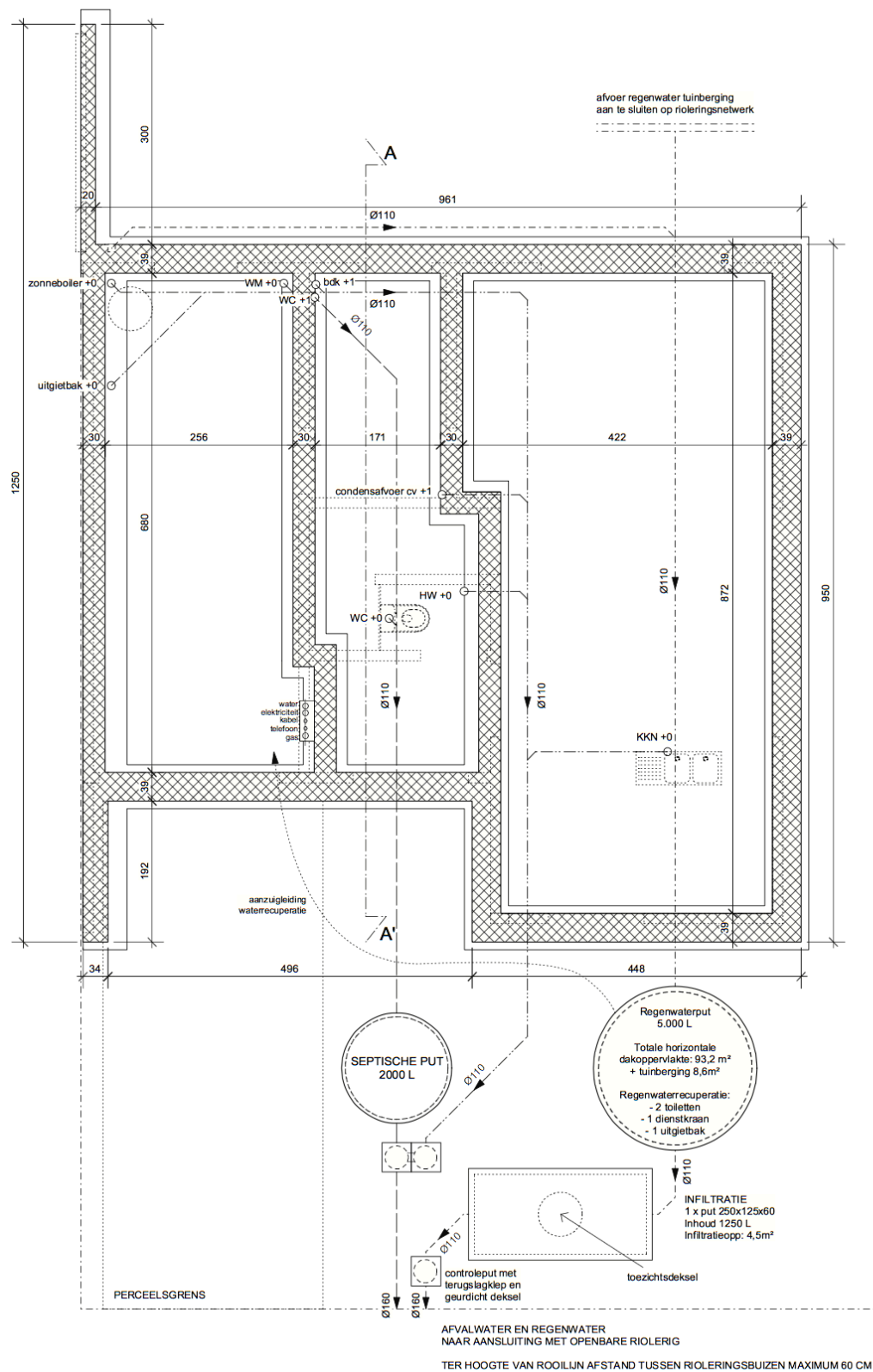

Fig. 1.9: riolerings- en funderingsplan (bron: Cruysweegs-Halsberghe Architectenbureau bvba).

1.1.5 Werkwijze en motivatie bronselectie

Voor het bureauonderzoek zijn de aardkundige gegevens online onderzocht via www.dov.vlaanderen.be. Op basis van de onderzochte kaarten werd gepoogd een duidelijk beeld te verkrijgen van de landschappelijke en bodemkundige ligging van het projectgebied (conform de Code van Goede Praktijk art. 12.5.2.1 en art. 12.5.2.2). Hiervoor werd gebruik gemaakt van volgende kaarten:

- Bodemkaart
- Tertiair Geologische kaart
- Quartair Geologische kaart
- Digitaal Hoogtemodel (DHM II)

De geomorfologische kaart kon niet worden geraadpleegd omdat deze niet beschikbaar is voor het projectgebied.

Van het tot nog toe uitgevoerde historisch en heemkundig onderzoek is een stand van zaken opgemaakt met betrekking tot het onderzoeksgebied op basis van de beschikbare publicaties. Het historisch kaartmateriaal en luchtfoto's is gegeorefereerd geraadpleegd via het geoportaal van het agentschap Onroerend Erfgoed en bijkomend kaartmateriaal werd opgezocht via www.cartesius.be. Het gebruikte kaartmateriaal werd geselecteerd op basis van de nauwkeurigheid en de aanwezige geschiedkundige gegevens (conform de Code van Goede Praktijk art. 12.5.1.2). Volgende kaartmateriaal en luchtfoto's werden geraadpleegd:

- Frickxkaart (1714-1727)
- Ferrariskaart (1770-1777)
- Atlas der Buurtwegen (ca. 1840)
- Vandermaelenkaart (1846-1852)
- Popp-kaart (1842-1879)
- Luchtfoto's (1971, 2000-2003, 2012 en 2017)
- Topografische kaarten (1863, 1879, 1892, 1903, 1914, 1996)

Het belangrijkste beschikbare historische kaartmateriaal werd geraadpleegd om de geschiedenis van het grondgebruik gedurende de laatste eeuwen zo goed mogelijk na te gaan. Deze informatie kan een impact hebben op de kwaliteit van het eventueel aanwezige bodemarchief en de bewaring ervan. Bijkomend archiefonderzoek is niet uitgevoerd omdat uit de analyse van het historisch kaartmateriaal geen grondgebruik naar voor komt dat dit noodzakelijk maakt. Een grondige studie van de beschikbare archivalische bronnen kan wel bijkomende informatie aandragen voor de middeleeuwse geschiedenis van het onderzoeksgebied, maar een dergelijk onderzoek is van een dusdanige omvang dat dit niet past binnen een archeologienota.

1.2 Assessmentrapport

1.2.1 Landschappelijke ligging van het projectgebied

Waarschoot behoort tot het Meetjesland, een agrarisch gebied in de Vlaamse Zandstreek tussen Gent en Brugge. Het projectgebied situeert zich ten noordoosten van het dorpscentrum van Waarschoot ter hoogte van de wijk 'Hoekje' (fig. 1.1). Het projectgebied wordt in het oosten begrenst door de Akkerstraat, in westen door bouwkvavels aan het Hoekje, in het noorden door bouwkvavels aan de Lindestraat en in het zuiden door bouwkvavels aan de Berkenstraat.

Hydrografisch gezien behoort het gebied tot het bekken van de Gentse Kanalen en het stroomgebied van de Schelde. De meest nabijgelegen waterloop van het projectgebied is de Brakeleike op ca. 210 m van het projectgebied (fig. 1.9).

Het projectgebied situeert zich in het overgangsgebied van een heuvelrug (ten zuiden van het projectgebied) naar de lager gelegen zones die onderhevig zijn aan de lokale beken en rivieren (fig. 1.9). Binnen het projectgebied is een licht hellend reliëf waar te nemen dat verloopt van 6,4 m TAW in het noordwesten tot 7,7 m TAW in westen (fig. 1.10 en fig. 1.11).

De geologische ondergrond van het projectgebied bestaat volgens de tertiairgeologische kaart (fig. 1.12) uit sedimenten van het Lid van Wemmel (code MaWe, Paleogeen), het jongste lid van de Formatie van Maldegem. De Formatie van Maldegem bestaat uit afwisselende lagen marien zand en klei uit het Laat-Eoceen (41,2-37 Ma). Waarschoot situeert zich geologisch gezien in de Vlaamse Vallei, een erosievallei uitgeschuurd in het tertiair substraat tijdens het Oud- en Midden-Pleistoceen (2,58-0,126 Ma). De Vlaamse Vallei vormde de verbinding tussen de rivieren van het Scheldebekken en de Noordzee (waarvan het zuidelijk deel droog lag tijdens verschillende fasen van het Pleistoceen) volgens de oostwest-as van de Demer-Dijle-Rupel. Door stijging van het zeeniveau tijdens het Eem-interglaciaal (0,126-0,116 Ma) werd de vallei opgevuld met estuariene sedimenten. Vanaf het Weichsel-glaciaal (0,116-0,0117 Ma) vulde de vallei zich verder op met (niveo)-fluviaal lemig-zandig materiaal en niveo-eolische dekzanden en/of loess. Aldus vormt de geologie in de Vlaamse Vallei een sequentie van tertiair substraat bedekt met vaak dikke pakketten (ca. 26-29 m te Waarschoot) quartair sediment (veelal in de vorm van lokale dekzanden en dekzandruggen). Vanaf het Tardiglaciaal (v.a. 14 650 BP) werden lokale dekzanden verplaatst tijdens de koude fasen. Door afzetting van de dekzanden in en nabij de valleien ontstonden kouters waarvan de lengte-as de richting van het hydrografisch net volgde. Ook tijdens het Holoceen (v.a. 11 560 BP) vonden nog zandverstuivingen plaats, waardoor bodemprofielen door een relatief dunne laag stuifzand werden bedekt. Uit die periodes stamt ook de vorming van veen en de sedimentatie van zandlemige en kleiige afzettingen in depressies en op hellingen (recent alluvium en colluvium)⁷.

Hieronder staan de verdere voor het projectgebied beschikbare gegevens opgesomd volgens www.dov.vlaanderen.be en www.geopunt.be.

- Volgens de **tertiair geologische kaart** (www.dov.vlaanderen.be) (fig. 1.12) wordt het Lid van Wemmel (Formatie van Maldegem) gekenmerkt door grijs tot groen fijn zand, kleihoudend, glauconiethoudend, basisgordel met *Nummulites wemmelensis*.

⁷ Vandenhoult *et al.* 1971: 11-14.

- Het projectgebied is volgens de **quartair geologische kaart** (www.dov.vlaanderen.be) (fig. 1.13) gelegen in een zone met een alluviale sequentie. Bovenop fluviatiele afzettingen van het Saaliaan (0,238-0,126 Ma) bevinden zich mariene en estuariene getijdenafzettingen van het Eemiaan (0,126-0,116 Ma). Deze werden afgedekt door fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan (0,116-0,0117) en eolische zanden/silten van het Weichseliaan of Vroeg-Holoceen (v.a. 11 560 BP) en/of hellingsafzettingen. Dit laatste pakket werd bedekt door fluviatiele afzettingen (organochemisch en perimarien inclus), afzettingen van het Holoceen en mogelijk Tardiglaciaal (14 650-11 650 BP).
- Volgens de **bodemkaart** (www.dov.be) (fig. 1.14) bevindt het projectgebied zich in een zone met SdP- en Sep-gronden. SdP-gronden zijn matig natte lemige zandgrond met zwakke profielontwikkeling. Sep-gronden zijn gronden op lemig zand met reductiehorizont zonder profielontwikkeling.

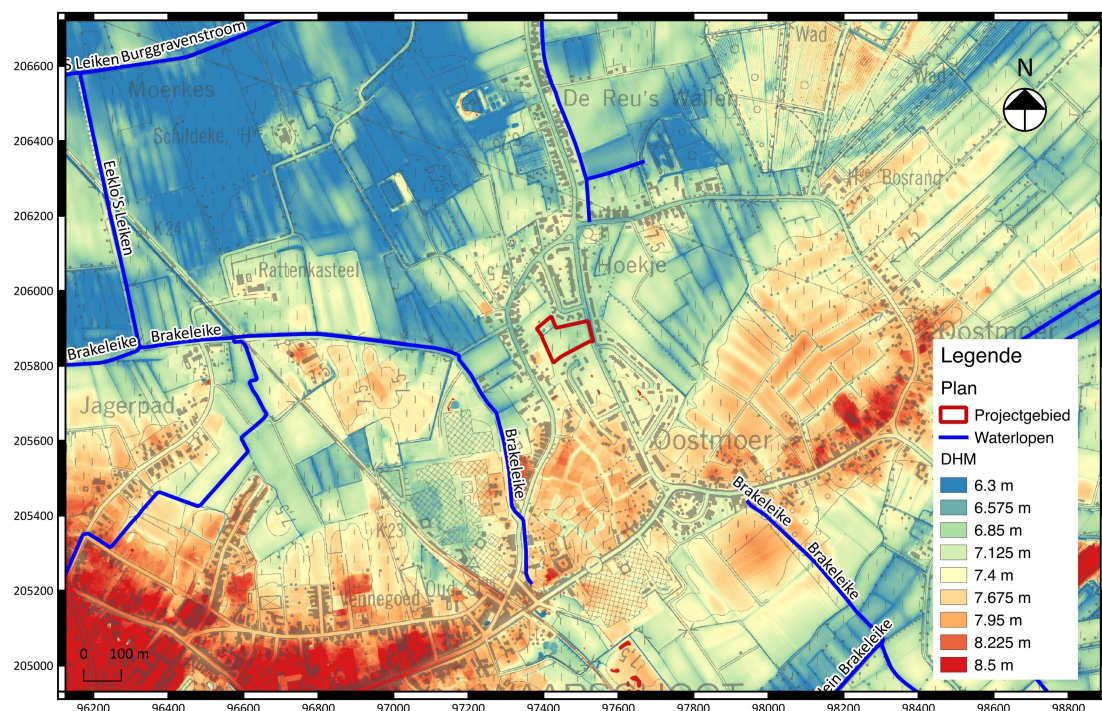
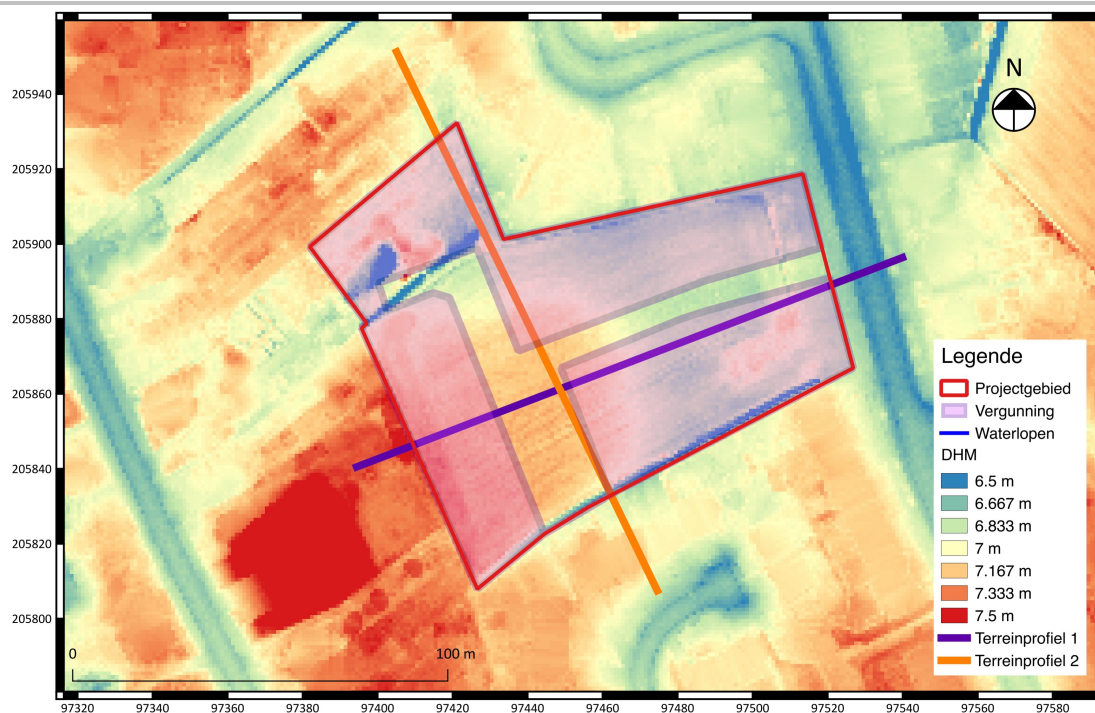

Fig. 1.9: Uittreksel uit het DHM (DHM II) met aanduiding van het projectgebied (Bron: Geopunt Vlaanderen).

1.10: Detail uit het DHMII met aanduiding van het projectgebied (Bron: Geopunt Vlaanderen).

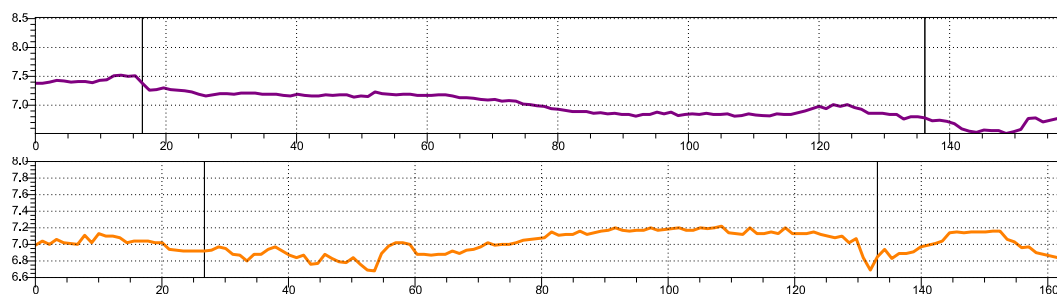

Fig. 1.11: Terreinverloop ter hoogte van het projectgebied.

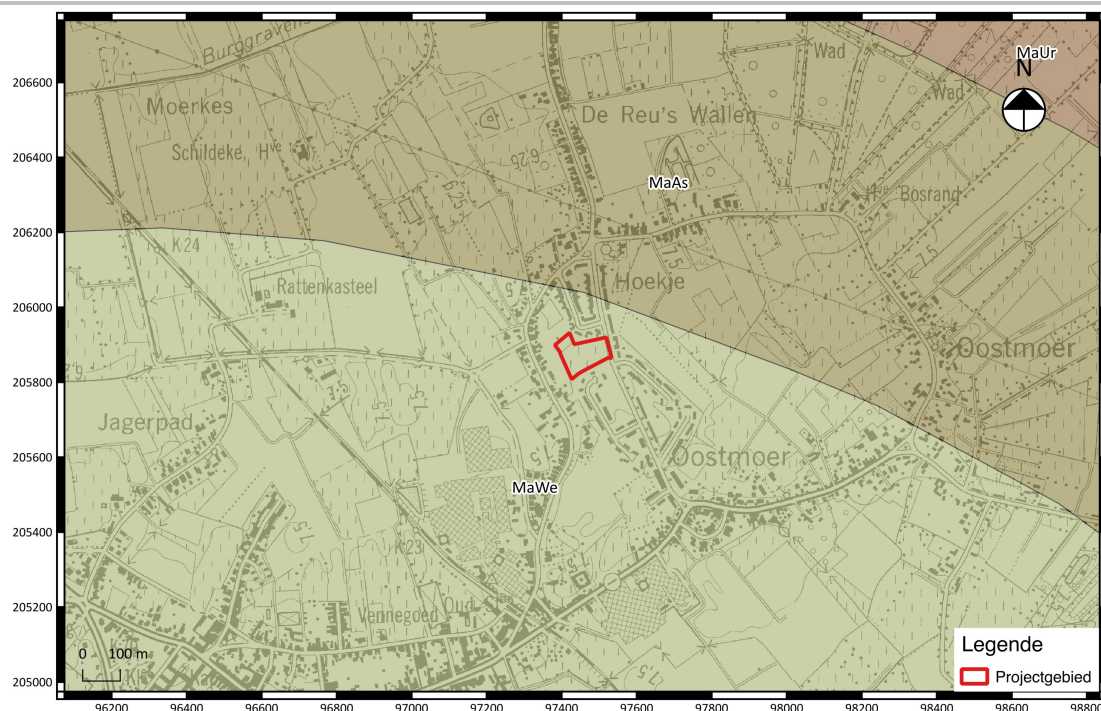

Fig. 1.12: Tertiair geologische kaart met aanduiding van het projectgebied (Bron: DOV Vlaanderen).

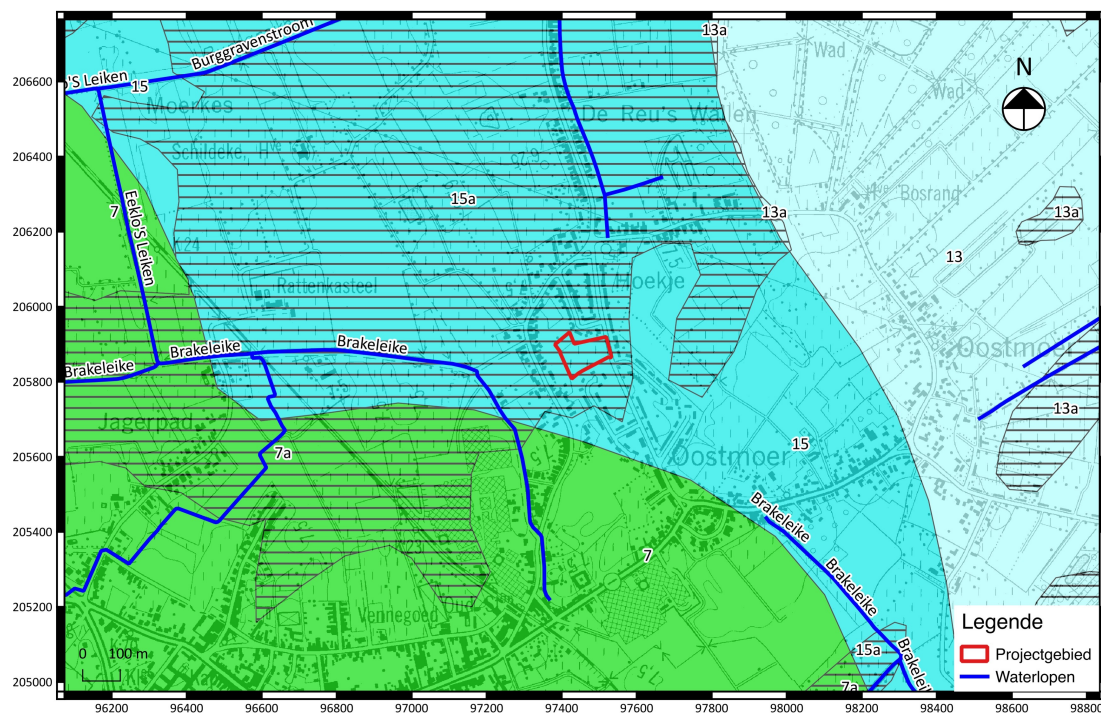
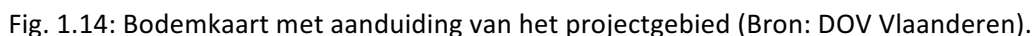

Fig. 1.13: Quartair geologische kaart met aanduiding van het projectgebied (Bron: DOV Vlaanderen).

In deze paragraaf is een tekstuele historische beschrijving van het projectgebied opgenomen, aangevuld met illustraties van de relevante historische kaarten en plannen.

De naam Waarschoot is waarschijnlijk afkomstig van het Frankische *ward*, wat “wacht” en “hoede” betekent. Het tweede deel van de plaatsnaam is afkomstig van het Germaanse *skauto*, wat “spits toelopend stuk grond” betekent, meestal in relatie met een uit een moeras opduikend bosgebied. De Germaanse oorsprong van deze naam verwijst vermoedelijk naar het bestaan van een Merovingisch of Karolingische nederzetting ter hoogte van Waarschoot. Deze stelling kon echter niet worden gestaafd door archeologische data.

De oudste historische vermelding van de naam “Waarschoot” dateert uit 1244. In een oorkonde van dat jaar kondigde Walter Van Marvis, bisschop van Doornik, de oprichting van de parochie “Warscot” en “Woustwincle”(huidige Oostwinkel) aan.

Vanaf de 13de eeuw verwierven verschillende Gentse patriciërs en caritatieve instellingen hier gronden en richtten er grote pachthoven op, zoals het nog bestaande Goed ter Beke. Deze ontginningen hebben het landschap van Waarschoot aanzienlijk gewijzigd. Administratief en fiscaal was Waarschoot tijdens het ancien régime afhankelijk van twee heerlijkheden: het Ambacht Zomergem (nadien het Ambacht Waarschoot) en de Keure van Sleidinge-Waarschoot-Lovendegem (sinds 1248). Op kerkelijk gebied behoorde de parochie van Waarschoot tot 1559 tot het bisdom Doornik, nadien tot het bisdom Gent en het decanaat Evergem. Waarschoot heeft door de eeuwen heen veel te lijden gehad onder de vele en langdurige bezettingen. De industrialisatie van de linnenhuisnijverheid begon in 1858 en bloeide tot 1981, toen de laatste grote fabriek haar deuren sloot. Landbouw en bosbouw vormden samen met handweefnijverheid tot in de 19de eeuw de belangrijkste inkomstenbron van de gemeente. De aanleg

van de spoorlijn Gent-Eeklo in 1859-1861 betekende de ontsluiting van het gebied voor de ruimere regio. Rond deze tijd verschenen de eerste mechanische weefateliers, die werden opgevolgd door verschillende textielfabrieken. Deze zijn nu allemaal stopgezet, gesloopt en verkaveld ofwel versnipperd en hergebruikt door kleine ondernemingen. Na het verdwijnen van de textielindustrie werd Waarschoot weer een landelijk dorp⁸.

Op basis van de beschikbare geraadpleegde historische kaarten kan het landgebruik binnen het projectgebied gedocumenteerd worden. Het onderzoeksgebied bevindt zich in een zone die in het verleden gekenmerkt wordt door een lage densiteit aan bebouwing (zie *infra*).

Op de Ferrariskaart (1771-1778; fig. 1.15 en fig. 1.16) staat het projectgebied afgebeeld in het gehucht (*H^{au}*) *T' Hoecxken*, ten oosten van het gehucht *Lagerpaele* en ten noorden van het gehucht *Oostmoer*. De woonkern *Waarschoot* situeert zich ten zuidwesten van het projectgebied. Ten westen stroomt de *Braekbeeck* (huidige Brakeleike). Het projectgebied situeerde zich in een agrarische zone waar percelen akker- en weiland afwisselden met beboste zones. Ter hoogte van de weg ten westen van het projectgebied (ter hoogte van het huidige Hoekje) staan huizen ingeplant. De woonerven werden begrensd door heggen. Binnen de grenzen van het projectgebied bevond zich geen bebouwing. Het terrein werd ingenomen door akker- en/of weilandpercelen begrensd door heggen. Mogelijk bevond zich in het uiterste zuidwesten een deel van een boomgaard.

De Atlas der Buurtwegen (1841; fig. 1.17), de Vandermaelenkaart (1846-1854; fig. 1.18) en de Poppkaart (1842-1879; fig. 1.19) vertonen een vergelijkbare situatie als de Ferrariskaart. Bebouwing binnen de grenzen van het projectgebied is afwezig. Ten westen van het projectgebied stroomt Het Brakke Leitje parallel met Weg n°18 (huidige Kapellestraat). De omgeving van het projectgebied wordt gekarakteriseerd door een lage bebouwingsgraad.

Luchtopnames uit 1971 (fig. 1.20), 2000-2003 (fig. 1.21) en 2012 (fig. 2.22) tonen dat de bebouwing in de omgeving van het projectgebied is toegenomen in de loop van (tweede helft van) de 20ste eeuw en 21ste eeuw. Bebouwing situeert zich voornamelijk in de vorm van woningen ter hoogte van het Hoekje en de Lindestraat (ten noorden van het projectgebied). De opname van 2000-2003 toont in het noordwesten van het projectgebied een kleine constructie omringd door bos. Het overgrote deel van het projectgebied deed dienst als akkerland.

⁸ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/121327>; Vandeputte 2011: 389.

Fig. 1.15: Uittreksel uit de Ferrariskaart met aanduiding van het projectgebied.

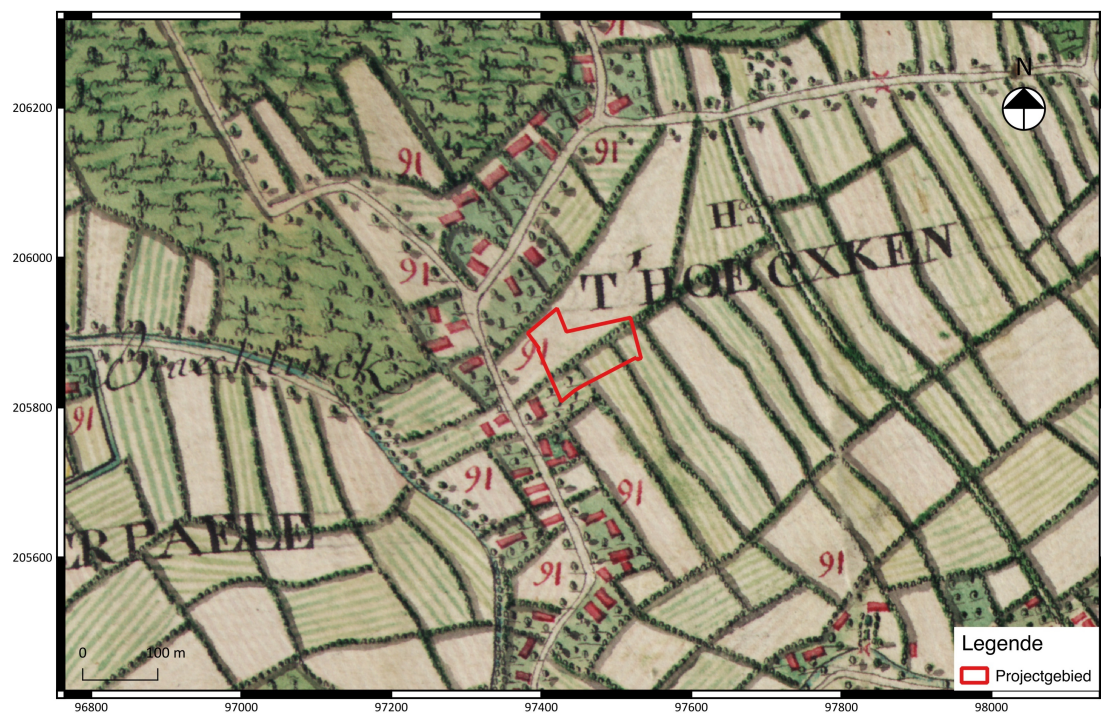

Fig. 1.16: Detail uit de Ferrariskaart met aanduiding van het projectgebied.

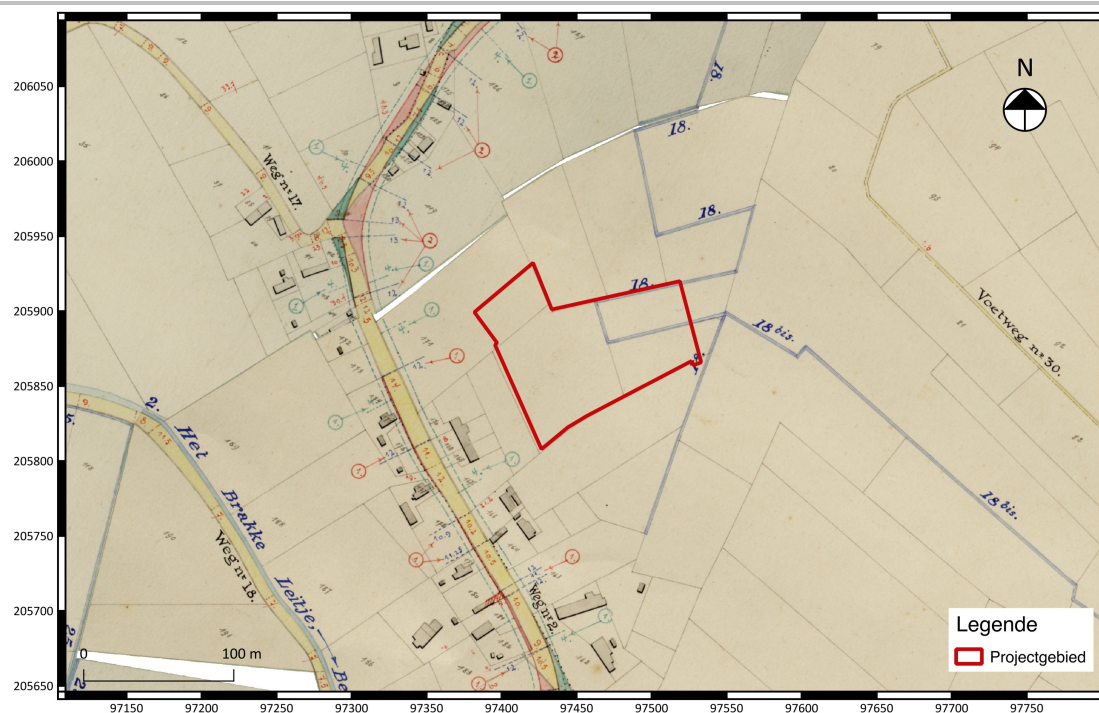

Fig. 1.17: Detail uit de Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het projectgebied.

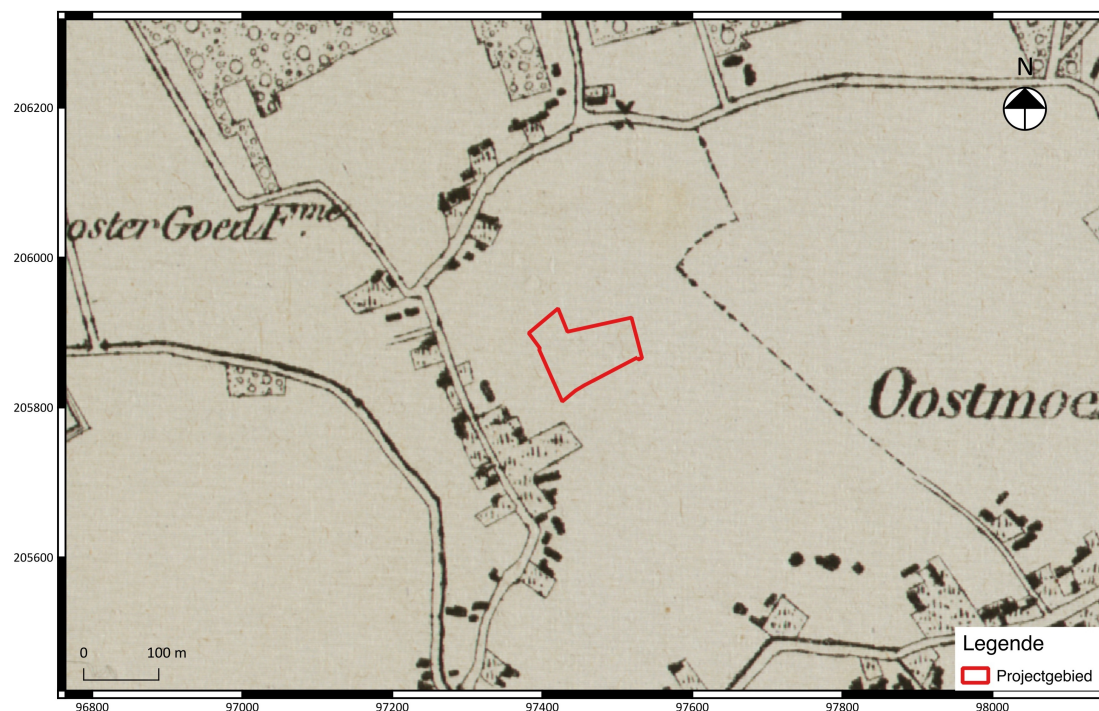

Fig. 1.18: Detail uit de kaart van Vandermaelen met aanduiding van het projectgebied.

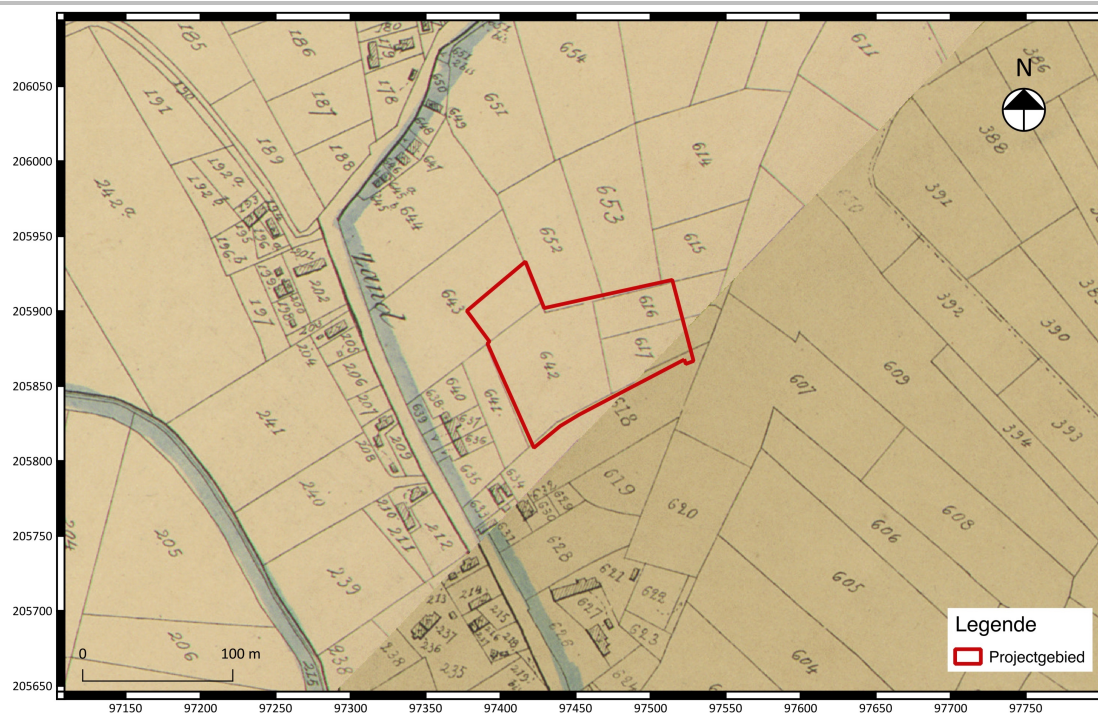

Fig. 1.19: Detail uit de Popp-kaart met aanduiding van het projectgebied.

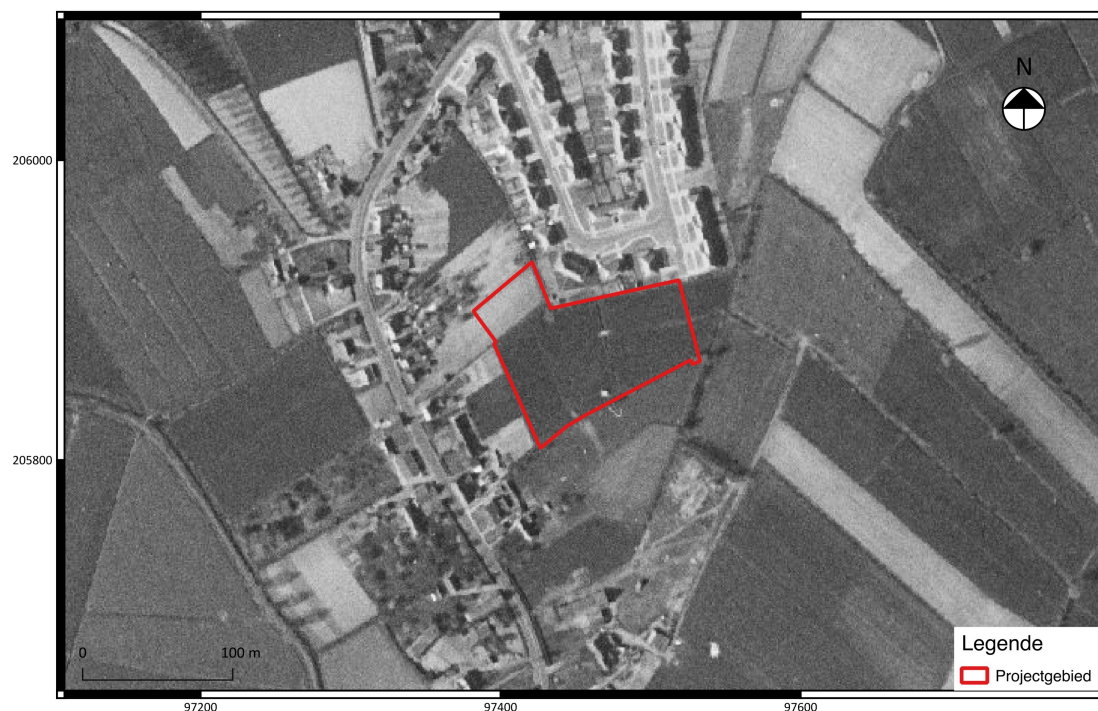

Fig. 1.20: Luchtfoto (opname 1971) met aanduiding van het projectgebied.

Fig. 1.21: Luchtfoto (opname 2000-2003) met begrenzing van het projectgebied.

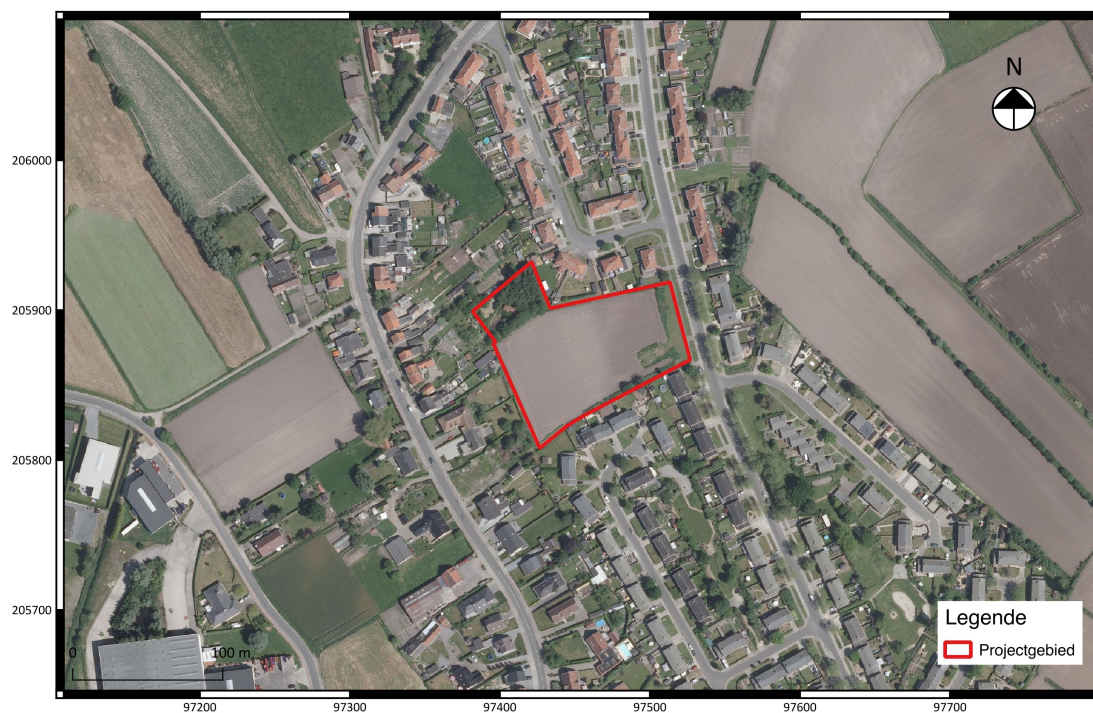

Fig. 1.22: Luchtfoto (opname 2012) met aanduiding van het projectgebied.

1.2.3 Archeologisch kader van het projectgebied

In de databank van de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) (fig. 1.23) zijn een aantal archeologische vindplaatsen opgenomen die zich in de nabije omgeving van het projectgebied situeren.

Ten noordoosten van het projectgebied bevonden zich de resten van een Britse *spitfire* die neerstortte tijdens de Tweede Wereldoorlog (CAI 162341). Op deze locatie vond men in 2006 stukken aluminium, rivetten en een patroon terug door middel van metaaldetectie.

Ten noorden en ten noordwesten van het projectgebied werden verschillende zones onderzocht door Perdaen en De Vos in 2004 (controle van werken). Ter hoogte van de gewestweg N9 en de Burggravenstroom werden niet-gedateerde paalkuilen geregistreerd (CAI 1010, 1011 en 1002).

Ten westen van het projectgebied situeerden zich een aantal archeologische waarden uit de middeleeuwen. Het laatmiddeleeuwse “Goed te Diependale” werd geïdentificeerd op basis van historisch onderzoek (CAI 32523). Het was een site met walgracht die in 1475 werd verkocht aan de priorij van Waarschoot. Ten zuiden van de Brakeleike bevond zich de priorij Onze-Lieve-Vrouw Ten Hove (CAI 36112). In 1444 werd hier gestart met de bouw van een cisterciënzerklooster. Het klooster werd verwoest in de 15de en 16de eeuw, telkens gevolgd door heropbouw. In 1649 verlieten de kloosterlingen definitief het klooster en werden de gronden verpacht. De priorij werd uitgebreid in de 16de en 17de eeuw maar verlaten in 1900. In de 18de eeuw bevond zich een alleenstaande hoeve op de plaats van de oude kloosterkerk. De site werd onderworpen aan historisch onderzoek.

Ten zuiden van het projectgebied –ter hoogte van de woonkern van Waarschoot- werden een aantal laatmiddeleeuwse archeologische waarden geregistreerd. Bij de aanleg van de spoorlijn Gent-Eeklo (1859) werden de resten van “t’ Vennegoed” of “Oud Gerechtshof” vernield (CAI 32520). De hoeve vond zijn oorsprong in de 13de eeuw en werd later omgevormd tot een kasteel. Het kasteel werd verwoest in 1683. De locatie is geïdentificeerd op basis van historisch onderzoek. De Sint-Ghislenuskerk was de eerste kerk in het centrum van Waarschoot (CAI 32526). Het gebouw stamt uit de 13de eeuw. De kerk werd in verschillende fasen uitgebreid en verbouwd in de 14de eeuw en later (o.a. bouw van klokkentoren). In 2002 brandde de kerk uit. Bij een opgraving van de uitgebrande kerk in 2004 werden een aantal vlakgraven en beschilderde (fragmentaire) grafkelders aangetroffen. Tegenover de kerk werd op basis van een historische studie een site met walgracht geïdentificeerd (CAI 32511).

Ter hoogte van de woonkern van Waarschoot bevinden zich een aantal waarden uit de nieuwe tijd. Bij een archeologisch proefsleuvenonderzoek in 2012 door Monument Vandekerckhove werden 3 perceelgrachten gevonden (CAI 163482). Ze werden gedateerd tussen de 16de-18de eeuw op basis van geassocieerd aardewerk en munten. Daarnaast werd een kuil met talrijke 18de-eeuwse bolvormige flessen aangetroffen. De kuil kan vermoedelijk geïnterpreteerd worden als een waterput. Hoewel de identificatie niet sluitend is, zou op basis van historisch onderzoek het “Stoppelaerskasteel” of een luthof uit de 18de eeuw hier gelokaliseerd zijn (CAI 32518). Tijdens een prospectie door DL&H in 2014 werden greppels en/of grachten van perceelindeling uit de late middeleeuwen of nieuwe tijd geregistreerd (CAI 207077). Op basis van cartografische studie werd een molen met onbekende ouderdom geïdentificeerd (CAI 39360).

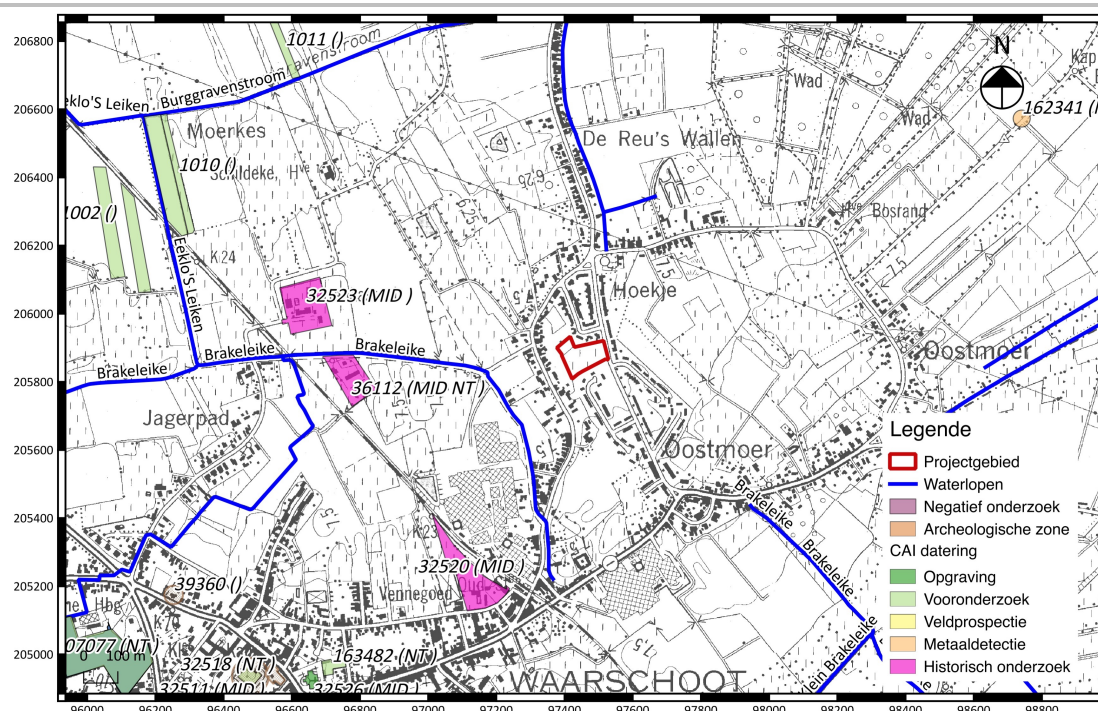

Fig. 1.23: Uittreksel uit de CAI met situering van het projectgebied (Bron: Onroerend Erfgoed).

1.2.4 Archeologische verwachting (datering en interpretatie)

Het projectgebied bevindt zich ten noordoosten van de huidige kern van Waarschoot. Het maakt deel uit van een regio waar in het verleden weinig tot geen archeologische waarnemingen werden verricht, vermoedelijk grotendeels ten gevolge van het ontbreken aan grootschalige archeologische inventarisaties. Nochtans zouden er volgens historisch en cartografisch onderzoek in de omgeving tal van middeleeuwse bewoningslocaties zijn.

Landschappelijk is het projectgebied gelegen in de Vlaamse Vallei, ten noorden van een dekzandrug. Het gebied bevindt zich in een zone die bedekt is door fluviatiele, estuariene en eolische afzettingen uit het quartair en Holocene. Het projectgebied is gelegen in een relatief laag deel van het landschap, in het overgangsgebied van een dekzandrug naar een lager gelegen vlakte, een zogenaamde gradiëntzone. De afwisselende alluviale en eolische afzettingen wijzen op het regelmatig overstromen van het gebied. Deze afzettingen kunnen het bodemarchief hebben afgedekt en dus de bewaring van eventueel archeologische waarden hebben bevorderd. Het projectgebied bevindt zich op een matig natte lemige zandgrond (Sdp).

Het projectgebied maakt deel uit van een ruime regio waar zeer weinig archeologisch is over geweten. Landschappelijk gezien is het projectgebied zeer gunstig gelegen op de noordelijke flank van een uitloper van een heuvelrug. Er zijn geen aanwijzingen dat binnen de grenzen van het projectgebied een prehistorische artefactensite aanwezig en/of bewaard is. Het terrein bezit wel een potentieel voor de aanwezigheid van grondsporensites vanaf de metaaltijden tot en met de volle middeleeuwen. Een opeenvolging van historisch kaartmateriaal toont geen bewoning in de ruime omgeving van het projectgebied.

1.2.5 Synthese en beantwoording onderzoeksvragen

Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bonnen en de informatie met betrekking tot de geplande werken over het archeologisch potentieel van het terrein?

Het onderzoeksgebied ligt ten oosten van Waarschoot, in een agrarische zone. Sinds de 20ste eeuw is de bebouwingsgraad in het gebied toegenomen. Afgaande op de geraadpleegde (cartografische) bronnen kan worden geconcludeerd dat het terrein beschikt over een hoog archeologisch potentieel voor de aanwezigheid van (pre)historische vindplaatsen in de vorm van grondsporensites. Het projectgebied is immers gelegen op de noordelijke flank van een dekzandrug in het overgangsg gebied naar een lager gelegen vlakte. Bovendien kon worden vastgesteld dat het terrein nooit bebouwd is geweest en er dus geen structurele bodemverstoring heeft plaatsgevonden.

Wat is de impact van de geplande werken?

Deze archeologienota kadert binnen een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor de bouw van 24 sociale woningen aan de Akkerstraat in Waarschoot. Deze werkzaamheden zullen plaatsvinden ter hoogte van de Akkerstraat (Afd. 1, Sectie B, nrs. 643L2 en 642A). Het vergunningsgebied beslaat een totale oppervlakte van ca. 7396 m².

De geplande woningen zullen aansluiten op een geplande wegnis haaks op de Akkerstraat en worden verspreid over het projectgebied aangelegd. De woningen krijgen een fundering met een diepte van ca. 0,90 m onder het huidige maaiveld. De woningen worden niet onderkelderd. De woningen zullen beschikken over een regenwaterput (ca. 3 m diep, 5000L), septische put (ca. 2,5 m diep, 2000L) en infiltratieputten (ca. 1,5 m diep).

De geplande werken zullen zorgen voor een structurele verstoring van de ondergrond en de eventueel daarmee geassocieerde archeologische waarden over de gehele oppervlakte van het vergunningsgebied.

Bibliografie

Literatuur:

DELAEY B. 2005. "De priorij Onze-Lieve-Vrouw ten Hove te Waarschoot." *Novi Monasterii* 4. Gent. 21-38.

DE RAYMAEKER, A. EN S. COUSIN. 2018. *Archeologienota: Het archeologisch vooronderzoek aan de Akkerstraat te Waarschoot*, Tienen.

VANDENHOUDT, H., SYS, C. EN R. LEYS. 1971. *Bodemkaart van België. Verklarende tekst bij het kaartblad Zomergem 39 E*, Gent.

VANDEPUTTE, O. 2011. *Erfgoedbibliotheek van de Vlaamse Gemeenten. Oost-Vlaanderen*, Tielt.

Websites geraadpleegd in mei 2017:

<https://inventaris.onroenderfgoed.be/>

<https://inventaris.onroenderfgoed.be/thesaurus>

<https://onderzoeksbalans.onroenderfgoed.be/onderzoeksbalans/archeologie>

www.agiv.be

www.dov.vlaanderen.be